

Asia: VN/25273/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne 5 §:ään esitetyistä muutoksista

Esitetyt muutokset 5 §:ään helpottavat ongelmaa, mutta eivät poista sitä. Esitettyä muutosta ei voi siksi pitää yksinään riittävänä, vaan jatkoselvitystä on tehtävä kattavasti ongelmien vähentämiseksi edelleen.

Yksityisten elinkeinonharjoittajien ja vastaavassa asemassa olevien pienten palveluntuottajien lisäksi lupa aloittaa toiminta ennen rekisteröintiä tulee pystyä laajentamaan kaikkeen vähäriskiseen toimintaan. Sama koskee ilmoituksia osoitteenmuutoksesta ja muita teknisluontoisia ilmoituksia, joissa ei edes tapahdu muutosta varsinaiseen palvelutoimintaan. Erikseen tehtävän uuden rekisteröintipäätöksen edellyttäminen muista kuin varsinaisen palvelutoiminnan olennaisista muutoksista on muutenkin ylimitoitettua.

Määritelmä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvasta henkilöstä ei välttämättä ole kaikissa tilanteissa kovin onnistunut. Muutosluonnoksen perusteluissa on mainittu puhtaasti avustavaksi henkilöksi esimerkiksi vastaanottoavustaja, mutta on epäselvää, missä vaiheessa vastaanottoavustaja asiakkaan kanssa kommunikoidessaan mahdollisesti katsotaankin asiakastyöhön osallistuvaksi. Riskinä on, että eri AVI:en tulkinta vaihtelee tässäkin perusteettomasti, kuten saatujen selvitysten mukaan on tapahtunut muunkin ohjeistuksen ja jopa maksujen määräämisen osalta.

Yksinomaan rikosrekisteriotteen esittämisvaatimus ei myöskään voi olla riittävä peruste evätä toiminnan aloittaminen ennen täysimittaisen rekisteröintiprosessin läpikäymistä varsinkaan tilanteissa, joissa rikosrekisteriotteesta ei käy ilmi mitään asiaan vaikuttavaa.

Saatujen selvitysten mukaan Soterissa on muutenkin edelleen paljon korjattavaa, kuten osoitemuutosten tekninen toteutus, mahdollisuus palveluyksikköjen yhdistämiseen sekä automaattisessa siirrossa jääneiden ilman toimintaa olevien palveluyksikköjen poistaminen.

Kommenttinne 52 ja 56 §:ään esitetyistä muutoksista

-

Kommenttinne esityksen vaikutuksista

Lakimuutosta tehtäessä lähtökohtana pitää olla aikaisemman ilmoitus- ja toiminnan aloittamiskäytännön palauttaminen erittäin nopealla voimaantulolla aina siihen asti, kunnes kaikki Soterin ongelmat on ratkaistu. Voimassa oleva laki on säädetty sillä edellytyksellä, että Soteri toimii suunnitellulla tavalla. Tämä on kuitenkin epäonnistunut pahoin. On täysin kohtuutonta säilyttää toimimattomasta järjestelmästä aiheutuneita ja edelleen aiheutuvia ongelmia palveluntuottajien ja viime kädessä potilaiden kärsittäväksi. Pitää myös muistaa, että seuraava iso järjestelmämuutos on tulossa jo vuoden 2026 alussa, eikä sen toimivuudesta ole tässä vaiheessa minkäänlaisia takeita.

Julkisten palveluntuottajien rekisteröinnin lykkääminen ei missään tapauksessa saa johtaa järjestelmän kustannusten säilyttämiseen vain yksityisten palveluntuottajien kontolle. Jo nyt maksut ovat nousseet täysin kohtuuttomasti aikaisempaan verrattuna. Hakemusten käsittelyyn käytetyn lisäajan laskuttaminen hakijoilta ei ole oikeudenmukaista, kun lisätyö on aiheutunut suurimmalta osaltaan järjestelmän virheistä ja toimimattomuudesta.

Muut kommenttinne

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain esitöissä todettiin Soterin käyttöönotto vaiheistettavaksi niin, että uuden tavoitetilan mukainen toiminta voidaan aloittaa viimeistään 1.1.2024. Jo lakia valmisteltaessa kiinnitettiin erityistä huomiota perustuslakiin ja mm. sen takaamaan elinkeinovapauteen.

Soterin valmistelu epäonnistui kuitenkin totaalisesti ja uusi järjestelmä otettiin tietoisesti käyttöön pahasti keskeneräisenä. Tilanne on perustuslain vastainen, kun aiemmasta käytännöstä poiketen ammattia ei voi harjoittaa ennen kuukausia kestävästä rekisteröintiä. Epäonnistuneen valmistelutyön kärsijöiksi ovat joutuneet ja yhä edelleen joutuvat palveluntuottajat, jotka eivät enää ole voineet aloittaa toimintaansa ennen rekisteröintiä.

Lakimuutosluonnoksen taustaosiossa sekä kappaleessa 2.3 keskeneräisestä järjestelmästä aiheutuneita ongelmia ja kuukausien pituisia ruuhkia selitellään mm. lisääntyneillä hakemusmäärillä ja menettelyn uutuudella palveluntuottajille. Lisäksi vitkuttelua toimenpiteisiin ryhtymisessä selitellään kehittämistoimilla ja lisävoimavarojen ohjaamisella.

Valviran tiedotteissa on myönnetty ongelmien olleen tiedossa jo ennen uuden järjestelmän käyttöönottoa. Silti lakimuutokseen ryhtymistä vitkuteltiin täysin turhaan peräti vielä kahdeksan kuukautta lain voimaantulon jälkeenkin. Sekä oikeuskanslerille että eduskunnan oikeusasiamiehelle on jätetty lukuisia kanteluita asiasta. On täysin selvää, että palveluntuottajille aiheutuneet ja vielä aiheutuvat vahingot on korvattava, ja myös tämän toteuttamista on ryhdyttävä ministeriössä selvittämään viipymättä.

Hanén Liisa
Mikro- ja yksinyrittäjät ry

Mäkinen Heikki
Mikro- ja yksinyrittäjät ry